

HADİS İLMİNİN İLKELERİ VE ESASLARI

ŞEBBÎR AHMED EL-OSMÂNÎ

Yayına Hazırlayan

ABDULFETTÂH EBÛ GUDDE

Çeviren

SELMAN KELEŞ - M. EMİN ERDİM - M. SEYYÎT BALABAN
TALHA YALNIZ - ABDULHAMİD ÇALIŞKAN

TAKDİM

ŞEBBİR AHMED EL-OSMÂNÎ

1885 yılında Hindistan'ın Uttar Pradeş eyaletine bağlı Bicnor şehrinde doğdu. Altı yaşında Bireli'de İlk eğitimine başladı. 1895 yılında Diyobend Medresesi'ne girdi. 1908 yılında medreseyi dönem birincisi olarak tamamladı. Mezun olduğu yıl medresede müderrislik hayatına başladı. Bir süre de Delhi'deki Fetihpur medresesinde hocalık yaptı. 1926 yılında Surat bölgesindeki Dabil (Dabhel) şehrinde bulunan Câmia-i İslâmiyye'de hocalık yaptı. Daha sonra Diyobend'e geri dönüp 1934-1943 yılları arasında bu medresede baş müderris olarak görev yaptı. Cemiyet-i Ulema-i İslam (1946) adındaki siyâsî bir partinin vefatına kadar başkanlığını yürütmüştür. 13 Aralık 1949 (21 Safer 1369) tarihinde Behâvelpûr'da vefat etmiş ve Karaçi'de Üniversiteye bağlı Islamia College içine defnedilmiştir.

ABDUFETTAH EBÛ GUDDE

Son dönemlerin önde gelen hadisçilerindendir. Halep'te doğdu (1917). Ezher'den mezun oldu (1948). Ardından bu üniversitenin Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi'nde ihtisas yaptı. Şam Üniversitesi'nde öğretim üyeliğine başladı (1961). Riyad Şeriat Fakültesi'ne geçti (1965). Suriye'de Baas rejimi tarafından bir yıl hapsedildi (1966). Şeriat Fakültesi'nde on yıl süreyle profesör olarak hadis, hadis usulü ve fıkıh usulü dersleri okuttu. Riyad'da vefat etti (1997). Muhammed Zâhid el-Kevserî'nin öğrencisi, Muhammed Avvâme'nin hocası, M. Emin Saraç'ın yakın arkadaşıydı. Hadis, hadis usulü, akaid, tasavvuf, Arap dili ve edebiyatı, tarih, öğretim metotları gibi çok geniş yelpazede yetmişten fazla çalışması bulunmaktadır. Titiz ve derinlemesine inceleme yapması nedeniyle İslamî ilimler alanında büyük bir saygı kazanmıştır. Klasik kaynaklarda adeta gizli kalmış olan bilgileri ince bir işçilikle aydınlığa çıkarması kitaplarını herkesin müracaat etmek zorunda olduğu çalışmalar haline getirmiştir. *Mevzû Hadisler, Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ^{salâhü's-selâm} ve Öğretim Metotları, Zamanın Kıymeti* Türkçeye çevrilen eserleri arasındadır.

SELMAN KELEŞ

1987 yılında Konya'da doğdu. İlköğretimi Konya'da tamamladı. 1997-2000 yılları arasında Konya'da hafızlık eğitimi aldı. 2007 yılında İmam-Hatip Lisesi'nden, 2011 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2010-2011 yıllarında Diyanet İşleri Başkanlığı'nda imam olarak, 2011-2012 yılları arasında MEB'de öğretmen olarak çalıştı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın YLSY programı kapsamında Hadis alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi almak üzere Ürdün'e gitti. 2015 yılında "Molla Güranî'nin Kevserü'l-Cârî Kitabında İbn Hacer'in Fethu'l-Bârî Kitabındaki Görüşlerine Taakupları" adlı tezi ile Ürdün Üniversitesi'nde yüksek lisansını, 2021 yılında "Buhârî'nin Mustahrecleri Özelinde İstihrac ve Muhaddislerce Tatbiki" isimli tezi ile doktora eğitimini tamamladı. Zafer Ahmet Tehânevî'nin bir eserini "Hadis Usulü" ismiyle tercüme etmiştir. Halen Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babası olup Arapça ve İngilizce bilmektedir.

MUHAMMED EMİN ERDİM

1993 yılında Konya'da doğdu. 2011'de Konya Merkez İmam-Hatip Lisesi'nden, 2016'da Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden

mezun oldu. 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın YLSY programı kapsamında Hadis Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora eğitimi almak üzere Ürdün'e gitti. Yüksek lisans eğitimini 2021 yılında "Ebû Ya'lâ el-Halîlî'nin el-İrşâd fî Ma'rîfeti Ulemâi'l-Hadîs Kitabındaki Cerh ve Ta'dîl Yöntemi" başlıklı teziyle Ürdün Üniversitesi'nde tamamladı. Halen aynı üniversitede Hadis alanında doktora programına devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

MUHAMMET SEYYİT BALABAN

1992 yılında Konya'da doğdu. 2011'de Mahmut Sami Ramazanoğlu İmam-Hatip Lisesi'nden, 2016'da Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın YLSY programı kapsamında Hadis Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora eğitimi almak üzere Ürdün'e gitti. Yüksek lisans eğitimini 2020 yılında Ürdün Üniversitesi'nde, doktora eğitimini ise 2025 yılında Yermük Üniversitesi'nde tamamladı. Şu anda Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

TALHA YALNIZ

1992 yılında Üsküdar'da doğdu. 2010'da Kartal Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nden, 2016'da Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın YLSY programı kapsamında Hadis Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora eğitimi almak üzere Ürdün'e gitti. Yüksek lisans eğitimini 2020 yılında "Ka'bi'nin Kabûlü'l-Ahbâr ve Ma'rîfetü'r-Ricâl isimli Eserinde Buharî ve Müslim Râvileri Hakkındaki Nakilleri" başlıklı teziyle Ürdün Üniversitesi'nde tamamladı. Halen aynı üniversitede Hadis alanında doktora programına devam etmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

ABDULHAMİD ÇALIŞKAN

1993 yılında Fransa'da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Konya'da tamamladı. 2016 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın YLSY programı kapsamında Hadis Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora eğitimi almak üzere Ürdün'e gitti. 2021 yılında Ürdün Üniversitesi'nde yüksek lisansını, 2024 yılında Yermük Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. Halihazırda Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Hadis Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

KİTABI BASKIYA HAZIRLAYANIN TAKDİMİ	13
İTHAF	15
TAKDİM	16
HADİS VE HADİS İLİMLERİ ALANINDA HİNT ÂLİMLERİNİN ESERLERİ.....	19
BU KİTABIN ÖNEMİ VE MEZİYETLERİ	22
KİTABIN İSMİ, ÖNCEKİ BASKISI VE BENİM KİTABA OLAN KATKIM	26
MÜELLİFİN HAYATI	29
DOĞUMU VE YETİŞMESİ	29
EĞİTİM HAYATININ BAŞLANGICI VE ÖNEMLİ HOCALARI	30
ÜSTÜN BAŞARISI, GÜÇLÜ ZEKÂSI VE MÜDERRİS OLARAK VAZİFELENDİRİLMESİ	31
SAHÎH-İ MÜSLİM VE SONRASINDA SAHÎH-İ BUHÂRÎ TEDRÎSÂTI	31
SİYASETE GİRMESİ	33
DAVET VE İRŞAT FAALİYETLERİNDEKİ HİZMETLERİ	33
ÖNEMLİ ÂLİMLERİN ONUN HAKKINDAKİ ÖVGÜLERİ	34
ESERLERİ, MAKALELERİ VE HUTBELERİ	38
DİĞER BAZI BİLGİLER VE VEFATI	41
ŞEYHİMİZ İMAM MUHAMMED ZÂHİD EL-KEVSERÎ'NİN ^{rahmetu'l lahi aleyh} 'FETHU'L-MÜLHİM Bİ-ŞERHİ SAHÎHİ MÜSLİM' ADLI KİTABA TAKRÎZİ	42

MEBÂDÎÜ İLMÎ'L-HADİS VE USÛLUHU	46
(HADİS İLMİNİN İLKELERİ VE ESASLARI)	
HADİS, HABER VE ESER.....	46
HADİS İLMİ	56
MUHADDİS VE HÂFİZ.....	59
HADİS İLİMLERİNİN EN ÜSTÜNÜ.....	61
HADİSİN KISIMLARI	64
 MAKBÛL HADİS İÇİN KULLANILAN LAFIZLAR	 75
MÜTEVÂTİR.....	76
TENBİH	79
TEVÂTÜRÜN KISIMLARI.....	79
MEŞHUR VE AZİZ.....	84
GARİB VE FERT HADİSLERİN DE İÇİNDE YER ALDIĞI ÂHÂD HABERLERİN DELİL DEĞERİ	89
EFRÂD VE GARÂİB	99
ZİYÂDÂTÜ'S-SİKA	102
TEÂRUZÜ'L-VASL VE'L-İRSÂL, TEÂRUZÜ'R-REF' VE'L-VAKF (MUTTASIL HADİS İLE MÜRSELİN VEYA MERFÛ HADİS İLE MEVKÛFUN TEÂRUZ ETMESİ)	105
HABER-İ VÂHİDİN KIYASA AYKIRI OLMASI DURUMU (RÂVİ FÂKİH OLMA SA DAHİ)	109
UMÛMÛ'L-BELVÂ İLE İLGİLİ KONULARDA HABER-İ VÂHİDİN DELİL DEĞERİ.....	114
MÛTÂBAAT VE ŞEVÂHİD	117
SAHÎH HADİS	121
ADÂLET	122
MÜRÛET	127
ZABT	129
FÂİDE.....	131
ÂHÂD HABERLERİN SİHHATİNE DAİR BİR ELEŞTİRİ.....	132
BU BAHSE TETİMME.....	143
DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN BİR İZAH	171
TENBİH	173
TEKMÎL	173

HASEN.....	182
HASEN'İN SAHİH DERECEŚİNE YÜKSELMEŚİ VE ZAYIF'IN HASEN DERECEŚİNE YÜKSELMEŚİ.....	190
HASEN HADİSİ BİLMEME YARDIMCI OLAN BAZI KİTAPLAR İLE SÜNEN-İ EBİ DÂVUD VE SAHİH-İ MÜSLİM'İN FARKI	192
HASEN HADİSİN MERTEBELERİ	199
TİRMİZİ'NİN HASEN SAHİH SÖZÜ.....	200
'SAHİH' HÜKMÜ İLE 'SAHİH İSNADLI' VE 'HASEN' HÜKMÜ İLE 'HASEN İSNADLI' ARASINDAKİ FARK.....	207
EN SAHİH İSNADLAR.....	208
TENBİH.....	209
'BU BÂBTAKİ EN SAHİH HADİS' SÖZÜ	212
MÜRSEL, MUNKATİ', MU'DAL VE MUALLAK	213
MÜRSEL RİVÂYETİ TERCİH ETMENİN HÜKMÜ	225
MUTTASİL RİVÂYETİN MÜRSEL RİVÂYETLE TEFSİRİ	225
MÜRSEL RİVÂYETİN KARİNELERLE GÜÇLENMEŚİ	226
MUHADDİSLERE GÖRE MÜRSEL RİVÂYETLERİN MERTEBELERİ.....	227
MUHADDİSLERE GÖRE MEŞHUR ÂLİMLERİN MÜRSELLERİNİN DERECELENDİRİLMESİ.....	228
MÜSLİM'İN SAHİH'İNDEKİ MÜRSEL HADİSLER	231
MÜSLİM'İN SAHİH'İNDEKİ MUNKATİ RİVÂYETLER.....	232
MÜSLİM'İN SAHİH'İNDEKİ MUALLAK RİVÂYETLER.....	236
SENED ZİNCİRİNDE MÜBHEM BİR RÂVİ BULUNAN İSNAD	237
MÜSLİM'İN SAHİH'İNDE İSNADINDA MÜBHEM RÂVİ BULUNAN RİVÂYETLER	238
MÜRSEL-İ HAFİ VE MÜDELLES.....	241
MÜDELLİS RÂVİLERİN TABAKALARI	247
BÖLGELERDEKİ TEDLİS DURUMU	248
MU'AN'AN HADİS VE BUHÂRÎ İLE MÜSLİM'İN KOYDUKLARI LİKÂ VE SEMÂ ŞARTI.....	248
TENBİH.....	255
MÜDREC VE MÜSLİM'İN TUTUMU.....	256
MERFÛ, MEVKUF VE MAKTU'	258
FÂİDE.....	261
HZ. PEYGAMBER'İN FİİLLERİ	261

HZ. PEYGAMBER'İN FİİLLERİNİN UMÛM İFADE ETMEYEN LAFIZLARLA AKTARILMASI	265
MESELE	267
SÖZ İLE FİİLİN ÇELİŞMESİ	268
HZ. PEYGAMBER'İN BİR FİİLİ TERK ETMESİ	269
HZ. PEYGAMBER'İN TAKRİRLERİ VE BAŞKALARININ FİİLİNE SESSİZ KALMASI	274
SAHÂBE VE TÂBİİN KAVİLLERİ	280
BİR SAHÂBÎ YA DA TÂBİİNİN 'FALANCA ŞEY SÜNNETTENDİR' DEMESİ MERFÛ HÜKMÜNÜ TAŞIR MI?	287
ŞÂZ, MAHFÛZ, MÜNKER VE MA'RÛF	289
TİRMİZÎ'NİN (VE Fİ'L-BÂBİ AN FULÂN) SÖZÜYLE UYGULADIĞI YÖNTEM	302
MUHADDİSLERİN (ENKERU MÂ RAVÂHU FULÂN) SÖZÜ	303
TENBİH	303
MUHKEM VE MUHTELİFÜ'L-HADİS	303
HABERLER ARASI TERCİH VECİHLERİ	306
TERCİH, TATBİK VE DİĞERLERİ ARASINDAKİ TERTİP	309
MUALLEL	311
TENBİH	318
HİKAYE	321
ZAYIF HADİS VE KISIMLARI	322
MUZAAF HADİS VE MÜSLİM'İN SAHİH'İNDE BAZI ZAYIF RÂVİLERİN RİVÂYETLERİNDE İZLEDİĞİ YÖNTEM	325
ZAYIF HADİSİN HÜKMÜ	330
TENBİHLER	334
MUZDARİB	336
TENBİH	338
MUSAHHAF VE MUHARREF	339
MAKLÛB	344
MUNKALİB	348
MEVZÛ, METRÛK VE MATRÛH	349
MECHÛL VE MESTÛR'UN RİVÂYETİ	357
BAZI HÂFIZLARIN SAHİHAYN RÂVİLERİNDEN BİR GRUBU TECHİL ETMESİ/MECHÛL GÖRMESİ	363

HANEFÎ ASHÂBIMIZA GÖRE MECHÛL VE MESTÛR KAVRAMI VE BUNLARIN HÛKÛMLERİ.....	365
BİD'AT VE HEVÂ EHLİNİN RİVÂYETLERİ	370
TENBİH	375
BİD'ATLA İTHAM EDİLDİĞİ HALDE BUHÂRÎ VE MÜSLİM'İN RİVÂYETLERİNİ ALDIĞI KİŞİLERİN İSİMLERİ	376
İBN HAZM'IN MÜBTEDÎLERİN RİVÂYETİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ	378
CERH VE TA'DİL	380
TENBİH	382
DİĞER TENBİH	387
İMAM-I ÂZAM EBÛ HANÎFE EN-NU'MAN ^{rahmetü} _{allah}	392
HADİS TAHAMMÛL VE EDÂ ETMEK İÇİN (RİVAYET ALMA/ RİVAYET ETME) UYGUN OLAN YAŞ	424
HADİS TAHAMMÛL VE EDÂ ETME YOLLARI	427
KIRAAT	429
MÜKÂTEBE VE MÜRÂSELE	433
SAHÎHAYN HADİSLERİNDE MÜKÂTEBE	436
MÜNÂVELE	437
İCÂZET	441
TENBİH	442
BU ZAMANDA İCÂZETİN FÂİDELARİ	443
VİCÂDE	444
SAHÎH'İ-MÜSLİM'DE VİCÂDE YÖNTEMİYLE RİVAYET EDİLMİŞ HADİSLER	448
HADİS RİVÂYETİNİN VE EDÂSININ NİTELİĞİ	448
RÂVİNİN UNUTMASI YA DA RİVAYETİNİ İNKÂR ETMESİ	450
MÂNA İLE RİVAYET	453
TENBİH	464
FÂİDE	466
MANA İLE RİVAYETLE ALAKALI MESELELER	466
FÂİDE	473
TENBİH	474
NÂSİH MENSÛH	476
NESH NASIL ANLAŞILIR	485

TENBİH	488
MEFHÛMU'L-MUVÂFAKA VE MEFHÛMU'L-MUHÂLEFE	489
TAHKÎKÛ'L-MENÂT ve TAHRÎCİ ve TENKÎHİ	495
BİRİNCİSİ: TENKÎHU'L-MENÂT:	498
İKİNCİSİ: TAHRÎCU'L-MENÂT	499
ÜÇÜNCÜSÜ: TAHKÎKU'L-MENÂT	499
HADİSLERİN YAZILMASI ve TEDVİNİ MESELESİ	508
SAHÎH TÜRÜNÜ İLK TASNİF EDENLER	516
BUHÂRÎ VE MÜSLİM'İN ŞARTLARI	517
BUHÂRÎ VE MÜSLİM SAHÎH HADİSLERİN TÛMÜNÜ ESERLERİNE ALMAMIŞTIR	519
SAHÎHAYN HADİSLERİNİN DERECELERİ	522
SAHÎHAYN HADİSLERİNE YAPILAN ELEŞTİRİ	524
BUHÂRÎ'NİN KİTABININ MÜSLİM'İN KİTABINA ÜSTÜNLÜĞÜ	526
MÜSLİM'İN KİTABININ BUHÂRÎ'NİN KİTABINA ÜSTÜNLÜĞÜ	532
SAHÎH-İ MÜSLİM'DE YER ALAN HADİSLERİN TOPLAMI	540
SAHÎH-İ MÜSLİM'İN BÂB BAŞLIKLARI	541
SAHÎH-İ MÜSLİM'İN ŞERHLERİ VE MUHTASARLARI	541
İMAM MÜSLİM B. HACCÂC'IN TERCEMESİ	542
MÜSLİM VE DİĞER MUHADDİSLERİN AMELDE MEZHEPLERİ ..	545
SAHÎHAYN'A EK OLARAK YAZILMIŞ VE YALNIZCA SAHÎH HADİSLERİ TOPLAYAN ESERLER (MÜSTEDREKLER)	546
SAHÎHAYN ÜZERİNE YAZILMIŞ MUSTAHRECLER	551
TENBİH	554
BİR İLİM DALINDAKİ MUTEBER KİTAPLARDAN NAKİL YAPMAK	555
ŞÖHRET VE SİHHAT DURUMLARINA GÖRE HADİS TABAKÂT KİTAPLARI	557
HADİS TASNİF ÇEŞİTLERİ	566
SAHÎHAYN HADİSLERİ KATİYYET İFADE EDER Mİ?	571
DİZİN	580

KİTABI BASKIYA HAZIRLAYANIN TAKDİMİ

Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve nûru var eden Allah’a mahsustur. Buna rağmen inkârcılar, Rablerine başkalarını eş tutmaktadırlar. O’nun nimetlerini saymak mümkün değildir. Şükür görevini hakkıyla yerine getirmek için ne kadar çaba harcansa da yeterli olmaz. Onun azametini tasvir etmeye hiçbir kelâm yetmez. Göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. O, bir şeyi dilediğinde sadece “Ol!” der ve o şey hemen var olur.

O’na, sayısız lütuflarından dolayı hamd ederim, nimetleri için şükrederim, sıkıntı ve rahatlık zamanlarında O’ndan yardım dilerim, takdir buyurduğu kadere ve hükme gönülden tevekkül ederim. Şehâdet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur. İnanırım ki O’ndan başka Rab yoktur. Bu şehâdetimde asla tereddüt etmeyen bir kalple iman ediyorum. Aynı şekilde O’nun ibadetinden asla yüz çevirmeyen bir kul olarak inanıyorum ki Muhammed ^{sallallahu aleyhi ve selam} O’nun güvenilir kulu ve sağlam iradeli elçisidir. Allah, onunla peygamberleri mühürlemiş ve onu apaçık bir Arap diliyle tüm insanlığa göndermiştir.

Bu eser, büyük âlim ve muhaddis olan merhum Şeyh Şebbîr Ahmed el-Osmanî el-Hindî’nin değerli ilmî mirasından bir incidir. Allah, ona rahmet etsin. Onu izzet ve ikram yurdunda en güzel makamlarla buluştursun. Bu eser, hadis ilminin usûlüne dair kıymetli bir yapı taşı olup, müellifin ve muhakkikin ilmî dehâsını gözler önüne sermektedir.

Bu kıymetli eseri yayımlamak ve baskıya hazırlamak benim için bir şereftir. Kitabı inceledim, baskıya uygun hale getirdim, içeriğini düzenledim ve ayrıca bazı küçük eklemeler yaptım. Yaptığım eklemeleri köşeli parantez içine aldım veya “س” (Sin) ya da “سلمان” (Selman) imzasıyla belirttim.

Allah Teâlâ'dan, bu çalışmayı affı ve rızasıyla kabul buyurmasını, bizlere lütuf ve ihsanını daim kılmasını niyaz ediyorum.

Allah, Efendimiz Muhammed'e, onun âline ve ashâbına salât ve selam eylesin.

Velhamdü lillâhi Rabbi'l-Âlemîn.

Yazan

Selman Abdülfettah Ebû Gudde

Cidde, 1430 Muharrem